

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

כ"ט אלול ה'תשל"ז, ליל ערב ראש השנה ה'תשל"ז

יוצא לאור לראש השנה ושבת שובה, ה'תשפ"ה

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וארבע לבריאה

שנת השבעים וחמש לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

לעילוי נשמת

הרה"ח עוסק בצ"צ וכו'

ר' מרדכי אהרן חיים ז"ל

בהרה"ח וכו' ר' אליעזר ז"ל

אבערלאנדער

נפטר כ"ט אלול, ה'תשי"ע

ת' נ' צ' ב' ה'

נדפס על ידי ולזכות משפחתו שיחיו

(ב) אָ קאַפּיע פון מיין בריוו צו ידידנו מר סטולמאַן שי.

מיט גרוס ואיחולי כטי"ס, צו אייערע ב"ב שי

הרב מנחם שניאורסאהן

[תרגום חפשי]

הנני מקוה שמכתבי ימצאהו במצב בריאות משופר, ומאחל לו רפואה שלימה בקרוב.

הנני שולח לו במצורף:

(א) העתקי מכו' (לידידנו מר... שי) בנוגע לענין כסוי הראש. ישנה הצעה שנדפיס חומר זה בעלון לתועלת הרבים. בקשר לזה הייתי רוצה לקבל הערותיו. תקותי, איפוא, שתהי לו האפשרות להקדיש לדבר זה את תשומת לבו, ויקח לעצמו את הזמן והטורח להתבונן בחומר.

(ב) העתק מכתבי לידידנו מר סטולמאַן שי.

בפ"ש ואיחולי כטי"ס לב"ב שי.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ראש השנה ושבת שובה הבעל"ט, הננו מוציאים לאור התוועדות כ"ט אלול, ה'תשל"ו, ערב ראש השנה ה'תשל"ז, הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

מוצש"ק סליחות, ה'תשפ"ד

שנת השבעים וחמש לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע
ברוקלין, נ.י.

©

Published and Copyright 2024 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5784 • 2024

Printed in the United States of America

מיין בריוו צו ידידנו מר סטולמאַן: יהודא (יוליוס) — בתאריך זה באנגלית (נדפסה בתשורות: רפפורט, תשע"ט — ע' 119 ואילך; ווענגער, תש"פ — ע' 15 ואילך; מאן, תשפ"ג — ע' 55 ואילך) — בו מעוררו רבינו, בין השאר, לקיים תפקיד נשמתו בחיים כפי שנאמר לו — במשתמע וגם במפורש* — ע"י כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע בעצמו בכמה הזדמנויות; ובמיוחד מציין רבינו את ה"יחידות" האחרונה שהיתה לו** בימים שלפני "עליתי לעולמות עליונים אף שממשיך להשפיע גם בעולמנו זה", "זוכיתי גם אני להיות אז בהיכלו", אשר "יחידות" זו — כותב רבינו — צריכה להיחשב כצוואתו האחרונה עבורו ועבורי, ולאור המנחה ומאיר את "הדרך שעלי' אנו הולכים יחד" כו'.

(* ראה עד"ז אגרות אליו — אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ח אגרת ב'שג (ע' רג ואילך) — דער גרויסער גייסטיגער אַרבעט וואָס איר מר. סטולמאַן זייט אויסדערוועהלט פון דער השגחה עליונה צו בריינגען אין לעבען כו'"). ב'תקמד* (ע' תמד) — "השי"ת זאל אונז בעגליקען צו ערפיעלען אונזער נשמה-שליחות צו שטאַרקען תורה-וויסענשאַפט און אידישקייט אויף דער וועלט כו'"). ב'תרסד (ע' תקעד ואילך) — "איינער נשמה אויפגאַבע איז מיט גיין מיט מיר פוס באַ פוס אין מיין נשמה שליחות גרויסע אַרבעט כו'"). ובכ"מ.

(** ראה נוסח מכתב הזמנה שנשלחה לו (בתרגום לאנגלית), עם קביעת המועד ל"יחידות": כ"א או כ"ב טבת תשי"י — תשורת מאן הנ"ל ע' 53 הערה 14.

נדפס בדפוס

CH Print & Ship

478 Albany Ave. Brooklyn N.Y. 11203

(718) 771-5000

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס, **ועד הנחות בלה"ק**

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחי

במאד עבור השתדלותו הטובה והמוצלחת בענין זה. ובהתאם למה שכתבתי במכתבי אל מר סטולמאן שיי, בטוחני שהשתדלותו הטובה והמוצלחת להניע את מר סטולמאן שיי להביא לפועל את השליחות שכ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א הטיל עליו, היא דוגמא ויסעמפלי [=דגימה] טובה מהשתדלותו העתידית בשנה החדשה הבעיל, אשר **בודאי** ג"כ תהי' ברוב הצלחה אי"ה.

במיטב הברכות לגמר חתימה טובה לו ולכל ב"ב יחיו.

מצורף השיחה של כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א שלאחרונה יצאה לאור.

ב

בי"ה, ז' אייר, תשי"י

הו"ח אי"א נוי"מ וכו' מהור"א הכהן שיי

שלום וברכה!

איך האף, אַז מיינ בריוו וועט אייך טרעפען אין פאַרבעסערטען געזונד צושטאַנד, און איך ווינש אייך אַ רפואה שלימה בקרוב.

איך שיק אייך דאָ בייגעלייגט:

(א) קאָפּיעס פון בריוו (צו ידידנו מר . . . שיי) וועגן ענין פון כיסוי הראש. עס איז פאַראַן אַ הצעה, אַז מיר זאָלען דעם מאַטעריאַל אַפּדרוקן אין אַ בראַשור לתועלת הרבים. אין צוזאַמענהאַנג דערמיט, וואָלט איך וועלען האָבען אייערע באַמערקונגען. האָף איך, אַז איר וועט האָבען אַ מעגליכקייט צו שיינקען דער זאַך אייער אויפּמערקזאַמקייט און נעמען זיך די צייט און מיה צו באַטראַכטען דעם מאַטעריאַל.

ב

מהור"א הכהן: מהור"ר אלכסנדר הכהן קאָווען. אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת הקודמת, ובהנסמן בהערות שם.

בריוו . . . וועגן ענין פון כיסוי הראש: אשר נערך, כנראה, ע"י ר"ג מינדל בשפה האנגלית, ע"פ הוראת כ"ק אדמו"ר מהור"י"צ נ"ע אליו — כ"ז טבת תשי"י (אג"ק שלו ח"י אגרת ג'תרפד): "כמענה על מכתב ידידי בשם ידידנו הנעלה . . . בטעם כיסוי הראש . . . ונכון אשר ידידי יסדר מאמר מסודר בשפה שיבין השואל על יסוד המאמר כו" (עיי"ש). נדפס לאח"ז — ברוקלין, תשי"א — בחוברת*: The Significance of the Skull Cap (ובהקדמה שם — שהחוברת נערכה על בסיס מענת כ"ק אדמו"ר מהור"י"צ נ"ע הנ"ל, זמן קצר לפני הסתלקותו, בתוספת השלמה מאת ממלא מקומו — הוא רבינו). אודות חוברת זו ראה גם אג"ק ח"א אגרת ג'תשיב (בשולי האגרת). חכ"ב אגרת ח'שמח (בסופה).

(* השלישית בסדרת החוברות Precepts and Customs [= מצוות ומנהגים] ש"ל ע"י המל"ח, לאחר חוברת "שבת" (ברוקלין, תשי"ה) וחוברת "תפילין" (בעריכת הנמען — ברוקלין, תשי"ד).

בס"ד. שיחת כ"ט אלול ה'תשל"ו, ליל ערב ראש השנה ה'תשל"ז.

בלתי מוגה

א. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת.

* * *

ב. ידוע הפתגם שהי' רגיל בפי רבינו נשיאנו כ"ק מו"ח אדמו"ר:

"פותחין בדבר מלכות".

ואם בכל זמן כן הוא — עאכו"כ בהתוועדות הנערכת בערב ראש-השנה, שבו נעשה בנין עולם הדיבור ובנין ספירת המלכות, שאז צ"ל במכ"ש וק"ו "פותחין בדבר מלכות".

ובפרט שהתוועדות זו קשורה עם התכנסות של בני ממדינות שונות, שבהן נמצאים בני באופן ד"מפוזר ומפורד בין העמים², ואעפ"כ מאחדת אותם התורה, עד לאחדות באופן נגלה, שעומדים כולם יחד, והתאחדות זו של כאו"א מישראל עם חבירו, ועם רבים מישראל — היא עי"ז שעושים נשמתם עיקר וגופם טפל (כמבואר בתניא פרק "לב"), [והדיוק בזה³ — "טפל" ולא "בטל":

אין הכוונה שמבטלים את הגוף (היינו שאף שהגוף נשאר במציאותו, מ"מ הוא מציאות בטלה, ולא באופן של מציאות ממש) — שהרי בהכרח שתהי' גם מציאות הגוף (היינו לא רק שתהי' המציאות, אלא שתהי' באופן של מציאות) כדי להשתמש בו לעבודת ה', ודוקא כמו שהוא בתכלית השלימות, ובלשון הרמב"ם⁴ — "היות הגוף בריא ושלם מדרכי השם הוא";

אלא שאין זו המציאות העיקרית, אלא מציאות שהיא בבחי' טפל למציאות העיקרית שהיא הנשמה, ויתרה מזו — הגוף עצמו רוצה להיות "טפל", ובזה גופא היא שלימותו],

כי מאחר שהגוף אינו אלא מציאות של "טפל", הרי הנשמה גוברת ופועלת שהענינים יהיו כמו שהם מצד הנשמה — שמאחר ש"כולן מתאימות ואב אחד לכולנה"⁵, נעשים כל בני מציאות אחת,

ועי"ז נפעלת ג"כ הכתרת המלך — ע"י ההמשכה מאחדות הפשוטה

(1) ראה סה"ש תשי"ח ע' 241. וש"נ.
 (2) אסתר ג, ח.
 (3) ראה תניא השלם לשם אות לד (ע'
 (4) הלכות דעות רפ"ד.
 (5) תניא שם.
 תקפא). וש"נ.

עד למטה מטה, בעולם המדבר, החי והצומח, ועד לדומם, שבכולם נפעל הענין ד"בואו ונשתחוה ונכרעה גו' לפני ה' עושנו"⁶, דהיינו שמקבלים עליהם מרצונם ענין המלכות (ולא רק ענין ה"ממשלה", שהיא גם שלא ברצון⁷).

ג. וזהו גם דיוק הלשון "דבר מלכות":

"דבר" — הוא גם מלשון מנהיג (כמו "דבר אחד לדור"⁸), מלשון "ידבר עמים תחתנו"⁹, שענינו — הפיכת ה"עמים" לדבר טפס, שאינם מציאות בפני עצמה כלל, אלא כל מציאותם היא "והיו מלכים אומניך ושרותיהם מיניקותיך"¹⁰ (ועד"ז "ועמדו זרים ורעו צאנכם"¹¹), היינו שמאחר שבנ"י צריכים ל"אומניך" ול"מיניקותיך" — לכן יש באוה"ע "מלכים" ו"שרותיהם" וכו'.

וענין זה נעשה ע"י "יבחר לנו את נחלתנו את גאון יעקב אשר אהב

סלה"¹²:

"יבחר לנו את נחלתנו" — הו"ע בחירת הקב"ה בנשמות ישראל, "מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר"¹³. והכוונה בזה היא לנשמות ישראל כמו שהן למטה בעוה"ז, שהרי על כל אדם מישראל, בכל זמן ומקום שיהי', נאמר "דבר אל בני ישראל", "צו את בני ישראל" — שמזה היא ההוכחה ש"מחשבתן של ישראל (דהיינו המחשבה אודות מי שאודותיו נאמרו דברים אלו — בני"י כמו שהם למטה בעוה"ז) קדמה לכל דבר", אפילו ל"מחשבתה של תורה", כמדובר בארוכה בהתוועדות שלפנ"ז¹⁴.

וכאשר בני"י, בה בשעה שנמצאים למטה בעוה"ז, עומדים הם גם במדריגה נעלית ביותר, "מחשבתן של ישראל" — הרי זה פועל בהם "ומלכותו ברצון קבלו עליהם"¹⁵, ומבקשים "גלה כבוד מלכותך עלינו"¹⁶, ומהם נמשך ענין זה בכל עניני העולם, אפילו בדומם — כמבואר בסידור האריז"ל¹⁷ שהלשון "וידע כל פעול כי אתה פעלתו"¹⁸ קאי (בעולמות) על עולם העשי', ומזה מובן שבכל עולם בפני עצמו קאי לשון זה

6	תהלים זה, ו. וראה פדר"א פ"א. זהר	
ח"א רכא, ב. ח"ג קז, ב. וראה גם תקו"ז תני"	7	ראה לקו"ת דרושי ר"ה נו, סע"ב
8	סנהדרין ח, א. הובא בפרש"י עה"ת וי"ל לא, ז.	
9	תהלים מז, ד.	
10	ישע"י מט, כג. וראה זכחים יט, רע"א.	
11	שם סא, ה.	
12	תהלים שם, ה.	
13	ב"ר פ"א, ד. תדבאר פ"ד.	
14	שיחת ש"פ נצו"י סי"ג (לעיל ע'...).	
15	נוסח ברכות ק"ש של ערבית.	
16	נוסח תפלת מוסף ליו"ט ולימים נוראים.	
17	במקומו.	
18	נוסח תפלת ימים נוראים.	

צו מר סטולמאן שי', בין איך זיכער אָז אייער גוטע און ערפּאָלגרייכע השתדלות צו באַוועגען מר סטולמאן שי' דורכצופירען לפועל די שליחות וואָס כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א האָט אויף אים אַרויפגעלעגט, איז אַ גוטער מוסטער און יסעמפלי פון אייער צוקינפטיגער השתדלות אין דעם נייען יאָהר הבע"ל, וואָס וועט זיכער אויך זיין מיט גרויס ערפּאָלג אי"ה.

מיט בעסטע וואונשען אויף אַ גמר חתימה טובה צו אייך און אַלע אייערע

ב"ב יחיו,

הרב מנחם שניאורסאהן,

יושב ראש ועד הפועל

בייליגענד די שיחה פון כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א וואָס איז לעצטענס

פאַרעפענטליכט געוואָרען.

[תרגום חפשי]

מכתבי לראש השנה בטח קיבל.

מצורף העתק ממכתבי לידידנו הטוב מר סטולמאן שי'. במיוחד אנו אסירי-תודה לו

ב"ה, ט' אלול, תשי"ז

ידידי הנכבד והנעלה, מר יהודא שי' סטולמאן

שלום וברכה!

סיאיז שוין אַ לענגערע צייט ווי איך האָב זיך מיט אייך ניט געזען. איך וואָלט געווען זייער צופרידען צו טרעפען זיך מיט אייך.

פון מיינער זייט וואָלט געווען אַ פּאַסענדע צייט דעם מיטוואָך יא' אלול, זייער אַכט אין אַווענד. איך האָף אַז איר וועט מיר קענען באַזוכען צו דער צייט. ביטע צו באַשטעטיגען.

בברכה.

אגרות נוספות אליו — אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח אגרת ב'תתמ (ע' סט ואילך), ובהנסמן בהערות שם. אג"ק ח"ג אגרת תו, ובהנסמן בהערות שם. אגרת ד' סיון, ה'תש"ז (נדפסה בקונטרס לחג השבועות תשע"ד).

אגרות להנמען אודותיו — אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח אגרת א'תל (ע' שמב). ח"ח אגרת ב'ריז (ע' צ). ב'שלו (ע' רמב). ב'שצ (ע' רצז). ב'תפא (ע' שפח). ב'תקטו (ע' תיז ואילך). ב'תקפה (ע' תצ). ב'תרכ (ע' תקכג ואילך). ב'תרטג (ע' תקעג). ח"ט אגרת ב'תתעו (ע' קא ואילך). אג"ק ח"ב אגרת קפט. רמט (בשולי האגרת). רעא (ע' רז). שדמ (ע' שטז). ח"ג אגרת תקעא (ריש ע' רגג). אגרת יום א' י"ט אדר, תש"ה (נדפסה בקונטרס לש"פ תשא תשע"ג). ז' אייר, תש"י (לקמן אגרת הבאה). ועוד. וראה גם אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח אגרות ב'ר"ב ג (ע' עא ואילך). ב'תשכב (ע' תרכח). ח"ט אגרת ב'תתסח (ע' צד).

יושב ראש ועד הפועל: מל"ח.

די שיחה . . וואָס איז לעצטענס פאַרעפענטליכט געוואָרען: שיחת י"ב תמוז ה'תש"ז — לקו"ד לקוט כז (ברוקלין, יג אלול ה'תש"ז). נדפס בלקו"ד ח"ג תפט, א [ע' התקמז] ואילך.

הוספה

א

ח' תשרי, תשי"ח

זעהר געערטער פריינד
מר אלכסנדר הכהן שי

שלום וברכה!

מיין בריוו אויף ראש השנה האָט איר געוויס ערהאַלטען.

בייליגענד איז אַ קאַפּיע פון מיין בריוו צו אונזער גוטען פריינד מר סטולמאַן שי. באַזונדערס זיינען מיר אײַך זעהר דאַנקבאַר פאַר אייער גוטע און ערפאַלגרייכע השתדלות אין דער זאַך. און לויט ווי איך שרייב אין מיין בריוו

א

מר אלכסנדר הכהן: קאַווען. אגרות נוספות אליו — אג"ק חכ"א אגרת ח'צ, ובהנסמן בהערות שם. לקמן אגרת הבאה. ועוד.

מיין בריוו צו .. מר סטולמאַן: יהודא (יוליוס) — בתאריך זה באנגליה — בו מודה לו רבינו על תרומתו הנדיבה למל"ח, ומציין (תוכן) כי ראש השנה, כ"ראש" של השנה, הוא הזמן לקבלת החלטות שיבואו לידי ביצוע במהלך השנה החדשה, אלא שהמימוש המעשי של ההחלטות יש להתחיל מיד בתחלת השנה, בכדי לתרגם במעשה מה שהוחלט ברוח, ואז, המעשה משמש כ'דעפאָזיט' [=מקדמה] ו'סעמפל' [=דוגמא/דגימה] למעשים העתידיים שיתבצעו במהלך השנה, ובכך, פעל אכן [=בנדבתו הנ"ל] ברוח האמיתי של ראש השנה, ובטוחני — כותב רבינו — שיממש במילואה את השליחות* אשר עמה כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א השקיע אותו בשדה החינוך הכשר, שכחלק ממנה — נדבתו זו הנוכחית היא באמת דוגמא (סעמפל) ראוי' לשבח.

יצויין כי בקשר לשליחות האמורה — נשלחו למר סטולמאַן, מדי כמה זמן, מכתבי-הזמנה מיוחדים מאת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע, בהן נקרא להיכנס אליו להיכלו הק' ולהיוועד ולהיאסף במועד הנקבע, בדרך כלל — ביחד עם הנמען**, בנוכחות רבינו והמזכיר ר"ג מינדעל (ורחמ"א חדקוב). כך, לדוגמא, ראה אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ח אגרות ב'שג; ב'שלו"ז (ע' רד; ע' רמא ואילך — כ"ח אדר תש"ד). ב'תקד"ב/תקטו (ע' תטז ואילך — מ"ח תש"ה); ב'תקפ"ה (טבת תש"ה). וכך גם בתקופה שלפני כתיבת אגרת זו — נשלח אליו מכתב ההזמנה דלהלן, אשר מועתק בזה לשלימות הענין (מהעתק המזכירות):

* ראה בארוכה אגרות אליו — אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ח אגרת ב'שג (ע' רג ואילך), ובהנסמן בהערות שם. ח"ט אגרת ב'תתעה (ע' ק ואילך). וראה גם סקירה (כולל ע"ד הקמת ה'סטולמאַן פּאַנדיישאַן"): תורה — מנרשפירא, תשס"ו — ע' 56 ואילך.

** שהי' "דעם בעסטען פריינד פון מר. סטולמאַן" (אג"ק שם ח"ח אגרת ב'תשכב — ע' תרכח), וזכה לקשר אותו עם כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע (אג"ק שם אגרת ב'שג — ע' רג — נאָך זיינענדיג אין אייראָפּא, האָט מיר אונזער לייעבער בעסטער פריינד מר. קאַווען געשריבען וועגן אייך מר סטולמאַן כו").

על חלק העשי' שבו, שהו"ע הדומם — שגם בו (ב"פעול") ישנה הידיעה "כי אתה פעלתו", ובאופן ד"ידע", עם כל ההפלאות שבלשון דעת.

ד. וענין זה נפעל ע"י כאו"א מישראל, מבלי הבט על מעמדו ומצבו, באמרו פסוקי מלכיות זכרונות ושופרות, כמובן מזה שכאו"א מישראל מחוייב בסדר תפלות ראש השנה (כולל — הבקשה "וידע כל פעול כו"), מבלי הבט על מעמדו ומצבו לפניו.

ולאיך — אפילו מי שמעמדו ומצבו בתכלית העילוי, גם אצלו צריך ענין זה להתבטא בדיבור בפועל.

והוכחה לזה — מהמבואר בלקו"ת¹⁹ במעלת רשב"י והנשמות שבדוגמתו, שהם בבחי' "לוייתן", ולכן לא בכל זמן מוכרחת להיות אצלם העבודה בקיום מצוות מעשיות כו', ומביא ראי' לזה מ'רשב"י כשהי' במערה .. שבודאי לא הי' יכול לקיים במעשה כמה מצוות מעשיות .. אכילת מצה בפסח וקידוש על היין ואתרוג וסוכה כו" — ענינים שבמעשה דוקא, ולא ענינים שבדיבור. ומזה מוכח שהענינים שבדיבור צריכים להיות גם אצל נשמות אלו.

וכן מוכח גם מתוכן הראי' גופא — שהרי ההעלם והסתר שהי' אצל רשב"י מצד היותו במערה הי' רק בנוגע לענינים שבמעשה, משא"כ ענינים שבדיבור — היו יכולים להיות בתכלית הגילוי והשלימות גם בהיותו במערה [ואדרבה — הדיבור שבתורה הי' במערה באופן נעלה ביותר, כמובן מהמבואר באגה"ק²⁰, והיו בזה כל הפעולות הנעשות ע"י הדיבור בתורה, כמבואר באגה"ק שם].

ה. ונקודת הדברים היא (כנ"ל ס"ב) — שכאשר בני" באים ממעמד ומצב ד"מפוזר ומפורד בין העמים", ומתאספים יחדיו כדי לומר דברי תורה ביחד, להתפלל ביחד, ולקיים מצוה ביחד — אזי ישנה בזה בגילוי אחדות הפשוטה, כפי שנמשכת מהעצם שלמעלה בהעצם של בני" למטה בעוה"ז, ובאופן שנראית גם לעיני בשר.

ולכן יש להמשיך אחדות זו גם בענינים הנוגעים לקיום כל העולם כולו, אשר קיום העולם — "העולם עומד"²¹ (ועד"ז "העולם קיים"²²) — הוא "על שלשה דברים .. על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים"²¹. וזוהי אחת הנקודות שדובר אודותי' בארוכה בהתוועדות שלפנ"ז²³ בנוגע לענין אהבת ישראל:

(22) שם מי"ח.

(23) שיחת ח"י אלול ס" ... (לעיל ע' ..).

(19) ר"פ שמיני.

(20) סכ"ו (קמג, א).

(21) אבות פ"א מ"ב.

כשם שבקיום מצות אהבת ישראל כפשוטה, אין די ברגש שבלב (בלשון הרמב"ם²⁴ — "לאהוב את כל אחד ואחד מישראל כגופו") בלבד, אלא האהבה צריכה לבוא לידי ביטוי אפילו בנוגע ל"חבירו" (כהמשך וסיום דברי הרמב"ם שם), ועאכו"כ בנוגע ל"חבירו" עצמו — כן הוא בנוגע לכללות הענין דאהבת ישראל, שהיא ענין כללי (שהרי תוכנה הוא עשיית הנשמה עיקר, כנ"ל ס"ב), שצריך להיות נמשך לאח"ז בכל ג' העמודים דתורה עבודה וגמ"ח.

ו. ויש להוסיף בזה:

כיון שבענין של קדושה עסקינן — הרי כל אחד מג' העמודים דתורה עבודה וגמ"ח כלול מכל הג': תורה (כפי שכוללת כל הג') — כלולה מתורה (כפי שהיא א' מהג'), עבודה וגמ"ח; ועד"ז בנוגע לעבודה, ובנוגע לצדקה (גמ"ח).

ועפ"ז, הנה נוסף על ההצעה האמורה לעיל, לעסוק בג' העמודים דתורה עבודה וגמ"ח (כמבואר בפרטיות יותר במכתבים²⁵, ועוד יותר — בדיבור²⁶ וכו') — באה עתה ההצעה דלקמן:

ביום ערב ראש-השנה [שנקרא כן משום שמציאותו היא "ערב" והכנה לראש-השנה, שבהיותו "ראש" לכל השנה, הרי כפי האופן שנקבע בו ("ווי מ'שטעלט אָוועק, און ווי ס'שטייט אין ראש"), כך נמשך על כל השנה], הנה בנוסף על השיעורים והענינים הקבועים שעוסקים בהם עד עתה, ובנוסף על השיעורים והענינים הנוספים שקיבל כל אחד על עצמו, ובאופן דהוספה — יהי גם ענין בתורה הכלול מכל ג' העמודים, ענין בעבודה הכלול מכל הג', וענין של גמילות חסדים (צדקה) הכלול מכל הג'.

וזהו ג"כ נקודת ההצעה (כמבואר במכתב²⁷ שכבר נדפס²⁸, ובוודאי ידועים כבר פרטי הדברים) בנוגע לבתי-כנסיות — שבבית-הכנסת, שענינו הוא מקום תפלה, יהי כלול (באופן שייראה בגלוי) גם ענין לימוד התורה, וגם ענין גמילות חסדים, קרנות של גמ"ח וכו'.

ועד"ז בנוגע לענין התורה — שנוסף על השיעורים הקבועים בתורה (כולל — השיעורים בשיבות, בבתי תלמוד-תורה וב"חדרים"

(24) ה' דעות פ"ו ה"ג.
 (25) מכתבי בדרי"ח אלול וימי הסליחות שנה זו (אג"ק חל"א ע' רפח ואילך. ע' שטו ואילך. ע' שכא).
 (26) שיחת כ"ה אלול — לנשי ובנות חב"ד — ס"ו... (לעיל ע' ...).
 (27) מכתב ימי הסליחות שנה זו (אג"ק שם ע' שכב ואילך. ע' שכד ואילך).
 (28) בגליון בפ"ע. ואח"כ בירחון המאור גליון רלד (תשרי-חשוון תשל"ז) ע' 3 ואילך. וראה גם "ימי תמימים" ח"ז ע' 110.

בכחו של יהודי להפכם לשירה — "ויהפוך הוי' אלקיך לך גו' לברכה כי אהבך הוי' אלקיך"¹⁶⁸.

וכל זה נמשך למטה בפועל, בנוגע לעבודת האדם — שהוא נמצא במעמד ומצב ש"שמים" דאצילות הם אצלו בסמיכות, בקירוב, ואילו "ארץ" — אפילו "ארץ" דאצילות — הרי הוא למעלה מזה, עד שענין זה הוא בריחוק ממנו,

ובאופן ד"ואעידה בם את השמים ואת הארץ" (כלשון הכתוב לפנ"ז), היינו שזוהי עדות על כללות הנהגתו, וכל זה — כאמור — באופן של שירה.

וענין זה נעשה הכנה קרובה לשירה העשירית, שתהי' בביאת משיח צדקנו, כדאיתא במדרש¹⁶⁹, אשר ההכנה לזה היא גם ע"י הפצת המעיינות חוצה,

וכפי הנהוג אצל חסידים — כל ענין הוא בשמחה ובטוב לבב, ועד לאופן ד"ואהבת לרעך כמוך" — שפועלים גם על הזולת, ועל כל בני"י שיכולים להגיע אליהם, שגם אצלם יהי' "עבדו את הוי' בשמחה"¹⁷⁰, בשמחה ובטוב לבב באופן נגלה,

כן תהי' לנו בקרוב ממש בביאת משיח צדקנו, "ונאמר לפניו שיר חדש הללוי"¹⁷¹.

[צוה לנגן הניגונים "אבינו מלכנו", "ניע זשוריצי", "לכתחילה אריבער", "הושיעה את עמך", "פרזות תשב ירושלים". אח"כ הזכיר אודות אמירת ברכה אחרונה.

טרם צאתו התחיל לנגן "ופרצת".]

(170) תהלים ק, ב.

(171) ראה פסחים קטז, ב תוד"ה ה"ג ונאמר. שו"ע אדה"ז או"ח סתע"ג סמ"ו.

(168) תצא כג, ו.

(169) מכילתא בשלח טו, א. תנחומא שם יו"ד. ועוד.

ואעפ"כ, מעמדו ומצבו של כאו"א מישראל הוא, שאפילו כשמדובר אודות "ארץ" דעולם האצילות (בערך ל"שמים" דעולם האצילות) — הנה לגבי "ארץ" דעולם האצילות הרי הוא רחוק, ולגבי "שמים" דעולם האצילות — הרי הוא קרוב!

וזהו תוכן הסיפור (שאומרים לכאו"א מישראל בפסוק זה) בפשטות! ומאחר שכחות אלו ניתנו לכאו"א מישראל, והם נמצאים אצלו במזומן — שהרי ענין זה נאמר בתורה, ובפרט שנכתב בתורה שבכתב, וממילא ה"ז פסק-דין על כל הדורות, כמדובר כמה פעמים בארוכה — אלא שיתכן שמונחים אצלו "על המדף", ויתכן גם שהוא משתעשע בהם כו', ואעפ"כ אינם קשורים עם מציאותו באופן ד"ואעידה בם גו"¹⁶³, שהם עצמם יעידו עליו שהנהגתו היא בהתאם לזה,

לזה באים הפסוקים שלפני פרשת האזינו, ובפרט פרשת האזינו עצמה, כדי להעיד ולעורר כאו"א מישראל, שעליו לדעת שהוא נמצא במעמד ומצב ש"שמים" דעולם האצילות הם לגביו באופן ד"האזינו", ואילו "ארץ" — אפילו "ארץ" דעולם האצילות, שסוכ"ס גם היא "ארץ" — היא לגביו באופן ד"ותשמע".

וכאמור — מעמד ומצב זה הוא אצלו במזומן, ויתרה מזו — "לגבי משה מילתא זוטרתא היא"¹⁶⁴, דהיינו לגבי בחי' משה שישנה בכאו"א מישראל (בדוגמת המבואר¹⁶⁵ בענין "מה הוי' אלקיך שואל מעמך"¹⁶⁶). ואזי מצטרפים לזה כל שאר הענינים המפורטים בהמשך הפרשה, ובפרט ע"פ ההוראה הנ"ל מדברי המגיד, שענין זה הוא הוראה ועדות עד סוף כל הדורות.

כד. וכל זה — באופן של שירה:

כללות ענין השירה הוא ענין של שמחה (כנ"ל סט"ו), ובזה גופא — לא רק שמחה אצל האומר שירה, אלא שמחה בכל סביבתו, שאם לא כן אין מקום לאמירת שירה, כדמצינו בשביעי של פסח, שכש"ביקשו מלאכי השרת לומר שירה, אמר הקב"ה מעשה ידי טובעין בים ואתם אומרים שירה"¹⁶⁷.

ואילו בנדו"ד (שירת האזינו) — אמירת השירה היא מענינים שלכאורה, ע"פ פשוטו של מקרא, הם דברים שאינם באופן רצוי, ואעפ"כ

(166) עקב יו"ד, יב.

(167) מגילה יו"ד, ב.

(163) שם, כח.

(164) ברכות לג, ב. וש"נ.

(165) תניא רפמ"ב.

וכו'), יהי' גם לימוד בתורה הקשור עם אהבת ישראל, שהו"ע הצדקה, וכן — לימוד בתורה הקשור עם התבוננות בגדלות ה', שהו"ע התפלה, [כי כשהאדם לומד דבר שכל — הרי הוא מתייחד ב"יחוד נפלא שאין כמוהו"²⁹ עם השכל שלומד, וכאשר השכל שלומד הוא אודות גדלות ה' — הרי הוא מתייחד עם הענין שלומד אודותיו, דהיינו עם ענין הספירות, שענין זה (התייחדות עם הספירות שלמעלה) הו"ע התפלה (נוסף על כללות ענין ההתבוננות בגדלות ה' בתור הכנה לתפלה, שכדי שהתפלה תהי' כדבעי צ"ל ענין ההתבוננות בגדלות ה')], ובכללות — לימוד זה הוא הלימוד בתורת הקבלה, וכפי שנתבארה בתורת החסידות וכו'.

ועד"ז בנוגע לענין הצדקה — שנוסף על נתינת הצדקה שמחוייבים ליתן למי שבא ומבקש (שאו חל החיוב ד"לא תקפוץ גו"³⁰ ו"פתוח תפתח גו"³¹, וכל ההפלאות והענינים הנפלאים הנפעלים עי"ז), תהי' גם נתינת צדקה לעניני "תמכין לאורייתא"³² — חיזוק תלמידי-חכמים הלומדים תורה, או ישיבות ו"חדרים" שלומדים בהם תורת ה', וכן נתינת צדקה לחיזוק בתי כנסיות, "בית גדול"³³ — שמגדלין בו תפלה"³⁴, שע"ז יהי' גם ענין הצדקה כלול מכל הג' קוין — צדקה בפני עצמה, וכן ענין התורה וענין התפלה. וכאמור לעיל — אין הכוונה שמצד הצעה זו יפחיתו ח"ו בענינים של תפלה בפ"ע, או בענינים של תורה בפ"ע (כפי השיעורים שיש לכאו"א בזה), או בענינים של צדקה שכאו"א התחייב כבר (או נכון יותר: כבר היתה לו הזכות) ליתן; אלא כל זה בא בתור הוספה — כדי לגלות את ההתכללות שבכל דבר, בכל קו ועמוד, שכלולים בו שאר הב' קוין, וממילא — כל הג' קוין.

ז. ובהמשך לזה — במענה לשאלות כמה:

כאשר דובר אודות מבצע תורה — נאמר בפירושו מה הכוונה בזה בהנוגע למעשה בפועל: להוסיף בלימוד התורה בכמות ובאיכות.

ועד"ז כאשר דובר אודות מבצע תפילין — נאמר בפירושו מה הכוונה בזה בהנוגע למעשה בפועל: שכאו"א — נוסף על כך שידייק ויכוון יותר בשעת קיום מצות תפילין שלו — ידאג שכל יהודי שביכלתו להגיע אליו יניח תפילין כדבעי.

(32) זח"ג נג, ב.

(33) מלכים"ב כה, ט.

(34) מגילה כז, א.

(29) תניא פ"ה.

(30) פ' ראה טו, ז.

(31) שם, ח.

ועד"ז במבצע מזוהה — לדאוג שבכל בית יהודי תהי' קבועה מזוזה כשרה, ושקביעתה תהי' באופן כשר.

ועד"ז במבצע צדקה — שתהי' קופת צדקה בכל בית ובית, שתזכיר — אפילו בשבתות וימים טובים (שאין בהם נתינת צדקה כפשוטה) — את זכותו של הבית ושל בעל-הבית (בדוגמת מה שהיו אומרים "האיר פני כל המזרח עד שבחברון"³⁵ כדי "להזכיר זכות אבות"³⁶) מצד הצדקה שהוא נותן בחול, עם כל ההפלאות של הענינים הנמשכים ע"י מצות הצדקה כו' [נוסף על ענין הצדקה באופן ששייך גם בשבת ויו"ט³⁷ — ע"י הכנסת אורחים, צדקה רוחנית וכו' וכו'].

ועד"ז במבצע "בית מלא ספרים — יבנה חכמי" — שגם בזה נתבארה הכוונה בפרטיות, שבכל בית יהודי יהיו ספרים, ואזי (נוסף על כך שהספר מזכיר את זכותו של בעה"ב, בדוגמת "עד שבחברון", כנ"ל) בהכרח שהספר יזכיר לבעה"ב ויעורר אותו כו', וסוף-כל-סוף — יביא אותו להציץ בתוך הספר, ואזי יקויים בו "טעמו וראו כי טוב הוי"³⁸ — הוא יראה שהדברים טובים וערבים ("אז דאָס איז אַ געשמאַקע זאַך") לפי מעמדו ומצבו, וירבה עוד יותר להסתכל בספר, עד שסוכ"ס ילמד ויעיין בו וכו' וכו'.

ועד"ז במבצע נש"ק, נרות שבת קודש — לדאוג שכל בית יהודי יואר ע"י "נר מצוה ותורה אור"³⁹ (כדמצינו בגמרא⁴⁰ שענין זה שייך להדלקת נרות שבת), ובפרט ע"פ המבואר בספרים⁴¹, שהענין ד"נר דלוק מערב שבת לערב שבת"⁴² שהי' אצל שרה אמנו (שהנר שהדליקה בע"ש דלק בפועל ממש עד שהדליקה נר נוסף בערב שבת הבא לאח"ז) — ישנו ברוחניות בכל בת ישראל, הנקראת "בת שרה רבקה רחל ולאה", שכאשר מדליקה נר של שבת קודש (ועד"ז נר של יו"ט) — הרי הנר "דלוק מערב שבת לערב שבת", היינו שמאיר את כל ששת ימי השבוע, עד ערב שבת שלאח"ז.

ועד"ז במבצע כשרות האכילה ושת"י — שהאכילה ושת"י יהיו כשרים כפשוטו, וממילא לאח"ז, כשנעשים "דם ובשר כבשרו" — הרי זה פועל גם עליו באופן של כשרות.

ועד"ז ביסוד הענינים, מבצע טהרת המשפחה — שייולדו ילדי

(35) יומא כח, א (במשנה).
 (36) ירושלמי יומא פ"א ה"ג — הובא
 בפרש"י יומא שם, ב (ד"ה ואיבעית).
 (37) ראה גם
 (38) תהלים לד, ט.
 (39) משלי ו, כג.
 (40) שבת כג, ב ובפרש"י. וראה בארוכה
 לקו"ש ח"ז ע' 143 ואילך.
 (41) ראה לקו"ש חט"ו ע' 171.
 (42) ב"ר פ"ס, טז. הובא בפרש"י עה"ת
 חיי שרה כד, טז.

כותב עד"ז באריכות גדולה, הן בהלכות יסודי התורה, הן במורה נבוכים והן בהקדמתו לפירוש המשניות וכו'].

ובנביאים גופא — מבואר בגמרא¹⁵⁸ שישנן כמה מדריגות, "בן כפר" ו"בן כרך", וישע"י הנביא "דומה לבן כרך שראה את המלך". והיינו, שישע"י הנביא הוא הדרגא הכי עליונה בנביאים [מלבד משה רבינו, שעליו נאמר¹⁵⁹ "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה"], ונבואתו היא בעולם הבריאה¹⁶⁰ — תכלית השלימות.

ועל זה מלמדנו המדרש, שעם כל מעלתו של ישע"י הנביא, הי' "רחוק מן השמים". והיינו, שה"שמים" שבהם מדובר כאן הם מדריגה נעלית כ"כ, שהיא בריחוק אפילו לגבי מדריגתו הנעלית של ישע"י הנביא — אמנם הוא "שומע" מדריגה זו, אבל באופן של שמיעה ("שמעו שמים"), שהיא בריחוק; משא"כ ה"ארץ" היא בקירוב, באופן של "האזיני ארץ".

משא"כ אצל משה רבינו — להיפך: אפילו ה"ארץ" של ישע"י הנביא — בחי' ארץ דעולם הבריאה, ובזה גופא נביא שבעולם הבריאה — היא בריחוק ממנו.

כג. ולאחר כל זה — באים ואומרים שמדריגת "האזינו השמים גו' ותשמע הארץ", מדריגת משה רבינו (שאפילו ישע"י הנביא לא הגיע למדריגה זו) — יש לה שייכות לכאו"א מישראל,

[כך הוא פשוטו של מקרא — שהשירה "תהי' לי גו' לעד בבני ישראל"¹⁶¹ עד "אחרית הימים"¹⁶², ובפרט ע"פ דברי המגיד הנ"ל (סכ"א), כפי שנמסרו ע"י אדה"ז, ולאח"ז ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שמזה מובן שהשירה שייכת לכאו"א מישראל],

היינו שאומרים לכאו"א מישראל שהוא "קרוב לשמים" ו"רחוק מן הארץ"!

ובפרטיות יותר:

בכל עולם ועולם ישנם "שמים" ו"ארץ" משלו, עד שישנם "שמים" ו"ארץ" כפי שהם בעולם הבריאה, ולמעלה עוד יותר — "שמים" ו"ארץ" כפי שהם בעולם האצילות, ו"ארץ" דעולם האצילות היא למעלה מ"שמים" דעולם הבריאה (שעליהם נאמר שישע"י הנביא הוא "רחוק מן השמים").

(161) וילך שם, יט.

(162) שם, כט.

(158) חגיגה יג, ב.

(159) ברכה לד, יו"ד.

(160) נסמן בלקו"ש שם הערות 4. 7.

פרשת השבוע למשך שני שבועות — החל מהשבת שלפני ר"ה ועד שבת שובה, ו"יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת" באמצע (וכמו שהוא בכמה פרשיות שחלות בסמיכות ליו"ט).

והרי ידוע מה שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו¹⁴⁸ בשם המגיד בענין גודל ענין שירת האזינו — "דברי השירה הזאת עד תומם"¹⁴⁹.

כב. התחלתה¹⁵⁰ וכללות ענינה של שירת האזינו היא — "האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי"¹⁵¹. וידוע הפירוש ע"ז בספרי¹⁵² (וכן בשאר מדרשים ומפרשים וכו'), שלשון "האזינו" מורה על דבר הסמוך, ואילו לשון "ותשמע" מורה על ענין הנשמע מדבר הרחוק,

[כל אחד מלשונות אלו בפני-עצמו — אין הכרח תמיד לפרשו באופן זה; אבל כאשר מופיעים שני הלשונות ביחד — אזי לגבי "ותשמע", לשון "האזינו" נאמר על דבר הנמצא בסמוך יותר, ואילו לגבי "האזינו", לשון "ותשמע" נאמר על דבר הנמצא בריחוק יותר].

ולכן, "לפי שהי' משה קרוב לשמים, לפיכך אמר האזינו השמים, לפי שהי' רחוק מן הארץ, לפיכך אמר ותשמע הארץ"; משא"כ בישעי¹⁵³, שהי' למטה במדריגה ממה, נאמר בסדר הפוך — "שמעו שמים והאזינו ארץ", "שמעו שמים, שהי' רחוק מן השמים, והאזינו ארץ, שהי' קרוב לארץ". והגע עצמך:

ישעי' הי' נביא, שהוא מורם מעם, כפי שמבאר הרמב"ם בארוכה בגודל מעלתו של הנביא ומדריגת הנבואה — הן בהלכות יסודי התורה¹⁵⁴, הן במורה נבוכים¹⁵⁵, והן בהקדמתו לפירוש המשניות (ובהקדמתו למורה נבוכים כותב שהי' בדעתו לחבר ספר שלם אודות ענין הנבואה).

[ומכל זה מובן, שאע"פ ש"מיום שחרב ביהמ"ק ניטלה נבואה כו"¹⁵⁶, ביחד עם זה גם עתה ישנו ענין "זאת תורת הנבואה" (ע"ד הנ"ל סי"ג), עד כדי כך שהרמב"ם, הידוע בדיוק בכל תיבה ותיבה וכו'¹⁵⁷ —

148	סה"ש תשא ס"ע 56. וש"נ. תש"ד
ע' 149.	וראה גם תו"מ חע"ח ע' 101. וש"נ.
149	(149) וילך לא, ל. וראה לקו"ש חיי"ט ע' 305. וש"נ.
150	(150) בכל הבא לקמן — ראה לקו"ש ח"ט ע' 204 ואילך. ועוד. וראה גם שיחת כ"ט אלול, ליל ער"ה דאשתקד סי"ג (תו"מ חפ"א ע' 430). וש"נ.
151	(151) ר"פ האזינו.
152	(152) עה"פ.
153	(153) א, ב.
154	(154) רפ"ז.
155	(155) ח"ב פל"ו.
156	(156) ב"ב יב, א.
157	(157) ראה גם תו"מ ח"ע ע' 7 הערה 6. וש"נ.

ישראל בטהרה ובקדושה, והם יהיו אלו שילכו בקרוב לקבל פני משיח צדקנו, וכל אחד מאבותיהם ואמותיהם יוכל להתפאר בהם, על-פי תורה ועל-פי צדק, "ראו גידולים שגידלנו".

ועד"ז במבצע חינוך — שגם אז נתפרשה הכוונה מיד בפשטות, לדאוג שכל ילד יזכה לחינוך הנקרא בשם "חינוך" על-פי תורה, היינו שמחנך ומכין את הילד כדבעי, עד לאופן ד"גם כי יזקין לא יסור ממנה⁴³, כמדובר בארוכה בהתוועדויות שלפנ"ז.

משא"כ כשנזכר אודות מבצע אהבת ישראל — התחילו כמה לשאול: מה הכוונה בזה בהנוגע לפועל?

ח. ובכן, הטעם שלא נתפרש ענין זה הוא בפשטות — כי מבצע אהבת ישראל יכולה להתבטא בכל הרמ"ח אברים וש"ה גידים.

וכמבואר בסהמ"צ להצ"צ מצות אהבת ישראל⁴⁴, שמצוה זו יכולה להתבטא (בספירות) ע"י ספירת החכמה — כשהאדם לומד תורה עם חבריו, ע"י ענינים של מדות — כשמראה לחבריו סבר פנים יפות ומגלה אהבתו אליו בגלוי וכו' וכו', ועד לענין המעשה — כשמסייע לחבריו בטובות גשמיות. ונקודת הדברים — שבמצות "ואהבת לרעך כמוך"⁴⁵ לא שייך לפרט פרטים, כיון שאפשר לקיימה בכל פרט מחיי האדם: מכיון שפרט זה הוא פרט מחיינו שלו — הרי חל עליו הציווי שהיחס "לרעך" צריך להיות "כמוך", וממילא בכל פעולה ובכל ענין שעושה, יכול הוא לנצלם ולקיים בהם מצות "ואהבת לרעך כמוך".

אמנם, מכיון שסוכ"ס רוצים שיתבארו הדברים בפרטיות יותר, כדי שיהי' דבר להיאחז בו וכו' — הרי ישנו הענין שדובר אודותיו בכללות לעיל (ס"ו) בנוגע לבתי-כנסיות, שבכל בית-כנסת יהי' הענין דמבצע אהבת ישראל, ע"י יסוד קרן של גמילות-חסדים או צדקה וכיו"ב.

והכוונה בזה היא — שמכיון שבית-כנסת הוא ענין הנוגע לכאו"א [שהרי תפלתו של כל אדם מישראל צ"ל בביהכ"נ, כמבואר בארוכה בפוסקים⁴⁶, ועד לשו"ע אדה"ז⁴⁷], יש צורך לפעול שכאו"א מישראל יהי' "חבר" — כפי שנקרא כל שותף ("מיטגליד") בכגון דא — באחד מקרנות אלו.

לכל-לראש — מובן מאליו שעליו להיות "חבר" בקרן שנוסדה בבית-הכנסת שלו; אבל אם רצונו להוסיף ולהיות "חבר" בקרן נוספת,

(46) טושו"ע או"ח ס"ז ס"ט ובנו"כ.

(47) שם ס"י.

(43) משלי כב, ו.

(44) ספ"ב (דרמ"צ כט, ב).

(45) קדושים יט, יח.

או בשתי קרנות נוספות או יותר, או בקרן כללית השייכת לכל העיר כולה — תבוא עליו ברכה.

[וע"ד שמצינו⁴⁸ בנוגע לשמחת-תורה — אשר, הקביעות דשמע"צ ושמח"ת היא קביעות שני ימי ר"ה⁴⁹, שהטעם לזה הוא, כפי שהסביר רבינו נשיאנו כמ"פ⁵⁰, כיון שבימים אלו פועלים ע"י קו השמחה אותם ענינים שפועלים בר"ה ע"י הקו דקבלת-עול ותקיעת שופר וכו' — שהאריז"ל הי' נוהג, לאחר ששמח בהקפות בביהכנ"ס שלו, "כשהי' הולך לביהכנ"ס אחרת שהיו מתאחרין שם . . הי' מסבב עמהן ומרקד ומרנן בשמחה גדולה". וכיון שמספרים סיפור זה גם לדורות שלאחריו, ולכל אחת ואחת — הרי מזה גופא מובן שענין זה שייך לכל אחד ואחת].

וכל זה — בהוספה על העיקר (כנ"ל), שבכל פרט בחיי האדם, שהוא עוסק בו מתוך אהבת עצמו — עליו לעשות "כמוך" גם ביחס ל"רעך".

ט. וכאשר יעסקו (עכ"פ ההתחלה בזה) בכל ג' הקוין בערב ראש השנה, שהוא "ערב" והכנה לר"ה (כנ"ל ס"ו) — אזי תהי' באופן זה גם ההמשכה בר"ה,

אשר, אף שר"ה הוא "באחד לחודש"⁵¹, היינו שענינו הוא "אחד" ("אינינער") — הרי נכללים בו כל הג' קוין, כיון שביום זה נברא העולם באופן ד"מחי' חיים"⁵²:

עצם מציאותו של העולם — היתה גם קודם לכן, החל מיום כ"ה אלול, וכבר אז היתה בכאו"א מהנבראים שבו נפש וחיות, כמובא בשער היחוד והאמונה⁵³;

אבל בריאת העולם באופן ד"מחי' חיים" — המשכת נפש וחיות בחיות זו גופא — היתה רק "ביום ברוא גו' אדם"⁵⁴, לאחר שנברא אדם הראשון, שהי' "נשמתו של עולם"⁵⁵, היינו שבריאתו פעלה בכל הנבראים — בחי' שבעולם, בצומח שבעולם ובדומם שבעולם — שנוסף על הנפש שיש בהם מצ"ע (כנ"ל), תומשך בהם בחי' נפש לנפש, נשמה לנשמה.

48) פע"ח שער הלולב רפ"ח. וראה גם סידור אדה"ז סדר הקפות.

49) ראה גם תו"מ חפ"ב ס"ע 137. וש"נ.

50) ראה ד"ה ביום השמע"צ תרצ"ה פכ"ו

(סה"מ קונטרסים ח"ב שלט, א) — נעתק

ב"היום יום" כב תשרי (שמע"צ). וראה גם

תו"מ — רשימת היומן ע' שנג.

51) אמור כג, כד. פינחס כט, א.

52) יומא ע"א, א. וראה בארוכה מכתב ימי

הסליחות שנה זו (אג"ק חל"א ע' שיד ואילך).

שיחת ח"י אלול ס"ו... (לעיל ע' ...). ד"ה

יחינו מימיים דיום ב' דר"ה תשל"ז (סה"מ

תשל"ז ע' ג ואילך). וש"נ.

53) פ"א.

54) בראשית ה, א.

55) ראה ירושלמי שבת פ"ב ה"ו. ב"ר

פ"ז, ח.

כאן אינו ענין הכמות, וממילא אם יש מי שסבור שאם יקח שני שקלים יהי' לו כפליים — הרי זה היפך הכוונה! מה שנוגע כאן הוא — שיהי' ענין של מעשה בפועל, התחלה על ענין הצדקה.

והיינו, שבעמדנו בהתוועדות ערב ראש השנה, יום הולדתו של הצ"צ, שבשייכות ללידתו אמר אדה"ז (כנ"ל סט"ז) את המאמר ד"ה משביעין אותו, לשון שובע — צריך שיומשך שובע זה בפועל אצל כל הנצרכים, להחיות נפש העני ונפש בני ביתו. ולכן עושים עתה את ההתחלה בזה — שכאו"א מהמשתתפים יקבל דולר, ואח"כ יתננו להזקוק לזה בהוספה מדילי' [או יחליפנו בדולר אחר ויתן את הדולר השני, ג"כ בהוספה מדילי'].

וכדי שיהי' זה באופן מסודר — יעלו לבימה מצד אחד, וירדו מהצד השני, וכאו"א יקח מספר שקלים, ויחלקם לכל אחד ואחד מהמסובים, שיישאר יושב במקומו. ועד"ז — לכל אחת ואחת [ומה שנתנו להן לפני כמה ימים¹⁴⁵ — זהו ענין בפני עצמו, ואילו הנתינה עתה היא ענין הקשור עם סיום השנה ההולכת והכנה לשנה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה].

ויהי רצון שהקב"ה יראה בגלוי את הענין ד"לך הוי' הצדקה"¹⁴⁶, עד לאופן דבני חיי ומזוני רויחי, ולמטה מעשרה טפחים, שכל זה נכלל בברכה הכללית — שנה טובה ומתוקה בטוב הנראה והנגלה,

ו"בשעתא חדא וברגעא חדא" בניי נגאלין מיד¹⁴⁷ מהגלות הפרטי, ונגאלים מיד מהגלות הכללי, בגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א הכריז שוב, שמלבד ה"טנקיסטים" יישאר כל אחד יושב במקומו.

אח"כ נתן לה"טנקיסטים" שטרות של דולר, על-מנת לחלק לכאו"א מהנוכחים שיחיו שטר של דולר לצדקה כנ"ל, וכן נתן להרב יוסף הלוי וויינבערג שטרות של דולר על-מנת לחלקם לכאו"א מהנשים והבנות תחינה כנ"ל].

* * *

כא. בפרשת השבוע עומדים עתה בפרשת האזינו — הן בשבוע זה (שסיומו בר"ה) והן בשבוע שלאח"ז (לאחר ר"ה), עד לאחר שבת שובה, שאז יתחילו לקרוא פרשת וזאת הברכה. ונמצא שפרשה זו היא

146) דניאל ט, ז.

147) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.

145) בסיום כינוס "נשי ובנות חב"ד",

שקיבלו כל הנוכחות מכ"ק אדמו"ר שליט"א

שטר של דולר לתתו לצדקה (כנ"ל ע' ...).

ואף שמצד חשבונות וכו' הי' מקום לומר שאין צורך להקדים וליתן לו את ההלוואה קודם התפלה (כנ"ל) — הרי כל זה הוא מצד חשבונות, ואילו כשמדובר על קיום מצוה, יוצאים מכל החשבונות!

וזוהי ההוראה מהסיפור האמור בנוגע לקיום ענין "ואהבת לרעך כמוך" במעשה בפועל (ע"פ המבואר בארוכה לפני"ז), ומזה מובן בנוגע לכל הג' קוין — גם הקוין דתורה ותפלה (נוסף על הקו דגמילות חסדים).

כ. ועוד ענין בסיפור זה גופא — שהצ"צ לא הסתפק בכך שאמר לו שיתן לו הלוואה (וממילא יכול הוא כבר לילך ולחפש עגל לקנות), אלא הוצרך ליתן לו בפועל.

ומזה מובן (כמדובר כמ"פ) בנוגע לכל המבצעים, שבכולם צ"ל מעשה בפועל, החל ממבצע חינוך — שכאשר באה לידו הזדמנות להשתדל שילד יהודי יקבל חינוך כדבעי (דהיינו חינוך על יסודי התורה והמצוה), עליו לנצל הזדמנות זו באותה "שעתא חדא ורגעא חדא", שהרי אינו יודע מה יהי' בעוד רגע — אם הילד יהי' עדיין תחת השפעתו, אם אמו של הילד תרצה לשמוע את דבריו וכו'... ועד"ז בכל המבצעים.

ועד"ז בנוגע להענינים המדוברים לעיל (ס"ו ואילך) בנוגע לעבודה הנדרשת בער"ה זה בהג' קוין דתורה עבודה וגמ"ח — שהתחלה בזה צ"ל במעשה בפועל, וכפי שדובר בהתוועדות שלפנ"ז¹⁴³:

כאשר חוזרים מאמר דא"ח, ובפרט מאמר המיוסד על דברי רבותינו נשיאינו במאמריהם ד"ה "יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת", החל ממאמר זה בלקו"ת¹⁴⁴, עם הערות רבותינו נשיאינו ע"ז — הרי זה ענין של תורה; כאשר יהודים מברכים זה את זה בברכת כתיבה וחתימה טובה, ומתפללים שהשי"ת יתן ברכה זו — הרי זה ענין של תפלה;

ועדיין יש צורך גם בענין של אהבת ישראל, ובאופן שיומשך במעשה בפועל (גמילות חסדים).

ולכן, ע"ד הרגיל כמה פעמים, אלו העוסקים בהפצה בעניני ה"מבצעים", או כפי שנקראים כאן "טאָנקיסטן" — יעלו על הבימה, ויתנו לכל אחד מהם מספר שקלים (דולרים) על-מנת לחלק לכל המסובים כאן, לכל אחד ואחד שקל אחד.

וכדי שלא יהיו בלבולים — מדגישים עתה עוה"פ, שמה שנוגע

(143) שיחת כ"ה אלול — לנשי ובנות (144) דרושים לר"ה נו, א ואילך. חב"ד ס"ו... (לעיל ע'...).

ועד"ז בנוגע לבנ"י ("אתם קרויין אדם"⁵⁶), שע"י עבודתם, ובפרט ביום ר"ה (שההכנה לזה היא בער"ה, כנ"ל), נפעל בעולם הענין ד"מחי' חיים", שכולל כל הג' קוין (כנ"ל).

י. ונקודת הדברים (כאמור) — שבמשך ערב ראש השנה, בלילו וביומו, תהי' עכ"פ ההתחלה בנוגע לכל הג' קוין — הן בנוגע לתורה, הן בנוגע לעבודה ("זו תפלה"⁵⁷), והן בנוגע לגמילות חסדים וצדקה, בפרטים המדוברים לעיל, או באופנים אחרים — ובלבד שהדבר יבוא לידי פועל.

ומאחר שתהי' כבר ההחלטה הטובה בזה על כל השנה כולה, ותהי' כבר גם התחלה בזה בגשמיות כפשוטו — יהי' לזה קיום על כל השנה כולה, כמבואר בלקו"ת ויקרא בתחלתו⁵⁸, שכאשר מקשרים את ה"אתערותא דלעילא" עם מעשה בפועל — יש לה קיום.

וע"ד המבואר בדרשות הר"ן⁵⁹, שהטעם שכמה מנבואות הנביאים היו קשורות גם עם פעולה גשמית הוא כדי שפעולה זו תקשר את דבר ה' עם המציאות הגשמית, ועי"ז יומשך הענין כפשוטו בפועל, למטה מעשרה טפחים.

ועאכ"כ בנוגע לנדו"ד, שכאשר בנ"י מחליטים באופן האמור החלטה טובה על כל השנה, ומקשרים זאת עם התחלה בפועל — הרי "צדיקים דומין לבוראם"⁶⁰, וממילא דיבורם (ואפילו מחשבתם) חשיב מעשה⁶¹, וכן מתקיים לאח"ז בפועל.

ומכיון שהקב"ה מצרף מחשבה למעשה⁶² — הרי הקב"ה מצרף כבר עתה את המעשה שהאדם עתיד לעשות במשך כל השנה כולה, אל המחשבה שחושב בערב ראש השנה, והדבר מוסיף עוד יותר בברכת ה' לשנה טובה ומתוקה.

יא. בהמשך להאמור לעיל (ס"ט) בענין "מחי' חיים" (שכולל כל הג' קוין) — כאן המקום לקשר ענין זה עם המבואר לעיל⁶³, ב"סיום" על מסכת חולין, בענין שני האופנים בשכר המצוות והחילוק שביניהם: שיטת ר' יעקב⁶⁴ היא ש"שכר מצוות בהאי עלמא ליכא", שענין זה הוא בכל המצוות — אפילו מצוות שבבחי' "טוב לשמים וטוב לבריות"⁶²;

(56) יבמות סא, רע"א. וש"נ. (61) ראה שבת קיט, ב. ב"ר פ"ג, ב.

(57) תענית ב, א.

פמ"ד, כב.

(58) ב, ב ואילך.

(62) קידושין מ, א.

(59) דרוש ב.

(63) שיחת כ"ף מנ"א ושיחת כ"ח מנ"א שנה

(60) ב"ר פס"ז, ח. רות רבה פ"ד, ג. ועוד. זו — נרפס בלקו"ש ח"ט ע' 197 ואילך.

(64) חולין בסופה. קידושין לט, ב.

ואילו ההלכה נפסקה כדברי המשנה⁶⁵ (שאומרים בכל יום בבוקר, עוד קודם התפלה), שמצוות אלו "אדם אוכל פירותיהם בעולם הזה".

[ולמעשה, שבמצוות אלו כלולים כל הג' קוין: "תלמוד תורה" — קו התורה, ו"גמילות חסדים" — שכולל הן קו העבודה, כמ"ש⁶⁶ "גומל נפשו איש חסד" (כדאיתא בשבת⁶⁷), והן צדקה כפשוטה].

במה דברים אמורים, שרק לפי דעת המשנה "אדם אוכל פירותיהם בעולם הזה" — כאשר מדובר בנוגע לתוספת חיים ("חחי' חיים"), יותר מהמוכרח לצורך קיום התומ"צ;

אבל בנוגע ליעודים הגשמיים שבתורה, הכוללים "בני חיי ומזוני" וכו' — כותב הרמב"ם⁶⁸ בפשטות ש"בזמן שאנו עושים כל מצוות התורה יגיעו אלינו טובות העולם הזה כולן", אשר ענין זה הוא לכל הדעות — אפילו לדעת ר' יעקב — גם "בהאי עלמא",

ואדרבה: דוקא "בהאי עלמא" מוכרח הדבר, דכיון שענינים אלו דרושים לאדם כדי שיוכל להיות עבד להקב"ה — הרי "הקונה עבד .. כקונה אדון לעצמו"⁶⁹ [ובמכ"ש וק"ו כשמדובר אודות הקב"ה, שאינו מבקש אלא לפי כחור⁷⁰], וממילא ברור הדבר שהקב"ה מחוייב לספק לו את כל צרכיו, כדי שיהי' לו הכח והאפשרות למלא את תפקידו, ללא בלבולים על לימוד התורה וקיום המצוות.

ואזי, ע"י העבודה בעניני קו האמצעי ("טוב לשמים וטוב לבריות"), ניתוסף הענין ד"אוכל פירותיהם בעולם הזה" — הוספת שכר, יותר ממה שמגיע לו (לא בתור שכר, אלא) בתור הקדמה ללימוד התורה וקיום המצוות. ועפ"ז מתורצים כמה דיוקים בסוף מסכת חולין, כפי שנתבאר בפעם הקודמת⁶³.

יב. ועד"ז יש להזכיר עכ"פ נקודה בהלכות בית הבחירה להרמב"ם: בהתוועדות שלפנ"ז⁷¹ דובר אודות דברי הרמב"ם⁷² בענין כלי המקדש: "ועושין במקדש כלים, מזבח לעולה ולשאר הקרבנות .. וכבש .. וכיור וכנו .. ומזבח לקטורת ומנורה ושולחן".

ונתבאר (נקודת הדברים), שטעם ההתחלה ב"מזבח לעולה ולשאר הקרבנות" דוקא הוא לפי שהלכה זו היא בהמשך לדברי הרמב"ם בתחילת

(65) ריש פאה.

(66) משלי יא, ז.

(67) קצו, ריש ע"ב ובפרש"י (ד"ה ה"ג הני).

(68) הלי' תשובה רפ"ט.

(69) קידושין כ, א.

(70) תנחומא נשא יא. במדבר פ"ב, ג.

(71) שיחת ח"י אלול ס"ו... (לעיל ע' ..).

(72) הלי' ביהב"ח פ"א ה"ו.

ויתרה מזו: מכיון ש"מזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה"¹⁴⁰, הרי מה שנקצב לו לאותו קצב — הי' מגיע אליו לכאורה בכל אופן, ועאכור"כ שהי' מגיע אליו אם הי' נותן לו את ההלוואה בו ביום, אלא שהי' מעכבה עד אחר תפלת השחר.

ואעפ"כ, דוקא כאשר נתינת הצדקה של הצ"צ היתה באופן זה, שמבלי הבט על כל הענינים האמורים, הנה מיד כשעלה בדעתו הקס"ד שיש בזה כדי להבטיח את פרנסתו (פרנסה כפשוטה) של יהודי אחר, ואפילו על הספק — חזר ויצא מביהכנ"ס (או מהליכתו לביהכנ"ס), עוד קודם התפלה, ובאמצע ההכנות לתפלה, כדי ליתן לו את ההלוואה,

ועשה זאת בזריזות, המורה על החפץ שיש לו בדבר, כמבואר באגרת הקודש¹⁴¹ ש"העקדה עצמה אינה נחשבה כ"כ .. רק שא"א ע"ה עשה זאת בזריזות נפלאה (כמ"ש¹⁴² "וישכם אברהם בבוקר") להראות שמחתו וחפצו למלאות רצון קונו כו" (ועוד כו"כ לשונות שנתפרטו שם), וזריזות זו "היא העומדת לעד לנו ולבנינו עד עולם" —

אזי פעל הדבר שנראה אליו אדה"ז, ולא זו בלבד אלא שנראה אליו בפנים צהובות.

יט. כמדובר כמה פעמים, סיפור שסופר לנו על-ידי אחד מרבותינו נשיאינו, נעשה חלק מהוראותיהם של רבותינו נשיאינו.

ובנדוד — ההוראה היא עד היכן צריכה להגיע אהבת ישראל, שכאשר אדם מתחיל לומר אל לבו שדי לו בקיום מצות אהבת ישראל "כמוך" בלבד — אומרים לו שאין הדבר כן, אלא עליו ללמוד הוראה מהסיפור האמור:

התעסקות בפרנסה קודם התפלה — הרי היא היפך השו"ע, וכשמדובר אודות הצ"צ — אין הדבר עולה על הדעת כלל וכלל, ואין צורך להיזקק לאיסור השו"ע;

ואעפ"כ, כאשר מדובר אודות יהודי אחר — גם אם החילוק הוא רק אם נתינת ההלוואה תהי' מוקדמת בשעה או מאוחרת בשעה (משך זמן התפלה), מניחים הצדה את כל שאר הענינים, ומקיימים "ואהבת לרעך כמוך" במעשה בפועל — נתינת גמ"ח שעל-ידיה תגדל האפשרות בדרך הטבע שהזולת ישיג את פרנסתו.

(140) ביצה טז, רע"א.

(141) סכ"א.

(142) וירא כב, ג.

הרמב"ם¹³⁵ ש"אע"פ שכל מצוות אלו מדבריהם, הרי הן בכלל ואהבת לרעך כמוך", וכפי שמבאר הצ"צ עצמו בסהמ"צ מצות אהבת ישראל⁴⁴. וכשאמר הצ"צ קודם התפלה "הריני מקבל כו" — בוודאי הי' אצלו הדבר עם כל הכוונות, עד לקיום הענין בפועל. ונמצא, שבמשך כל אותם ימים, קיבל הצ"צ על עצמו בכל יום (כולל — ביום השבת) קודם התפלה "מצות עשה של ואהבת לרעך כמוך", ואעפ"כ לא עלה בידו שיתגלה אליו אדה"ז.

והרי בוודאי היו במשך אותם ימים כו"כ פעולות של צדקה, ולא רק "בוודאי" מצד הסברא, אלא זהו דבר שאין בו ספק כלל: ישנו דין בשו"ע (בהלכות תפלה לימות החול)¹³⁶, ומקורו בהלכה פסוקה בגמרא¹³⁷, שצ"ל "יהיב פרוטה לעני והדר מצלי", ובוודאי קיים זאת הצ"צ בכל יום ויום, ואעפ"כ — לא עלה בידו שיתגלה אליו אדה"ז!

ואימתי עלה הדבר בידו — דוקא כשנתן באופן שע"פ שו"ע לא הי' לו מקום:

מצד הענין ד"יהיב פרוטה לעני והדר מצלי" — לא הי' הצ"צ צריך ליתן גמילות חסדים זו, שהרי מסתמא נתן לצדקה בביהכנ"ס, או עוד קודם לכן בהיותו בביתו, ואין זה ענין לנתינת גמ"ח לאדם מסויים לצורך מסחר. ונוסף לזה — הרי קודם התפלה צריך האדם להתעסק בהכנות לתפלה (כולל — ההכנה דנתינת הצדקה, כנ"ל), ולא לעסוק בענינים אחרים; ויתרה מזו — גם אחר התפלה יש מקום לטענה ע"פ שו"ע שאין זה הזמן לנתינת הלואה, שהרי צריך לילך "מבית הכנסת לבית המדרש"¹³⁸, ורק לאח"ז — "הנהג בהן מנהג דרך ארץ"¹³⁹, כולל — מצוות מעשיות, שכללותן היא מצוות גמילות חסדים.

ובנוגע לענין "ואהבת לרעך כמוך"⁴⁵ — הרי גם בזה הי' יכול לטעון שדי בקיום המצוה "כמוך", והרי אילו הי' מדובר על פרנסתו הוא — הרי הי' עוסק בזה רק לאחר התפלה.

ובפרט שכל הענין הוא על הספק, שהרי יתכן שגם אילו הי' נתן לו את ההלוואה אחרי התפלה הי' יכול להתפרנס ממנה באותה מדה, אלא שמידי ספק לא יצא.

(135) הלי' אבל רפי"ד. (136) אור"ח סצ"ב ס"י. שו"ע אדה"ז שם. (137) שו"ע אדה"ז שם. (138) ברכות בסופה. שו"ע אור"ח רסק"גה. (139) שם לה, ב.

הפרק שענינו של בית הבחירה הוא "בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות", ולכן גם כשמדבר על אופן קיום הציווי "ועשו לי מקדש"⁷³ (הכולל גם את עשיית הכלים ובפרט לשיטת הרמב"ם⁷⁴, כמדובר לעיל⁷⁵ בארוכה) — מתחיל הרמב"ם את פירוט הכלים בענין המזבח דוקא. ובפרטיות יותר — "מזבח לעולה", שהכוונה בזה היא לקרבן התמיד, כיון שהתחלת הקרבת הקרבנות היא לכל לראש בהקרבת קרבן התמיד⁷⁶, ולולא קרבן התמיד אין מקריבים קרבנות כלל.

והנה, בהמשך הלכה זו מבאר הרמב"ם כמה פרטים בענין הכלים, ובהלכה שלאח"ז⁷⁷ כותב שני ענינים: (א) כמה פרטים בנוגע למקום עמידתם של המנורה והשולחן וכו' ("המנורה בדרום... ושולחן מימין... ומזבח הקטורת משוך מבין שניהם לחוץ"). (ב) "ועושי' בתוך העזרה גבולין עד כאן לישראל עד כאן לכהנים כו" — ענין שאינו קשור כלל להתחלת ההלכה.

ועל יסוד תכלית הדיוק שבספר הרמב"ם — הן בנוגע ללשונו, הן בנוגע לחלוקת הפרקים, ואפילו בנוגע לחלוקת ההלכות⁷⁸ (כפי שהרמב"ם מרמז גם בהקדמתו לספר היד⁷⁹) — הנה לדעתי (אף שעד עתה לא מצאתי כן בשום מקום) דבר ברור הוא שחלה טעות בחלוקת ההלכות בדפוסים, ודברי הרמב"ם בחצ"י השני של ההלכה "ועושי' בתוך העזרה גבולין עד כאן לישראל עד כאן לכהנים" — מקומם בהלכה בפ"ע, ואילו המבואר לפני⁸⁰ בענין הכלים — שייך להלכה שלמעלה הימנה.

ושני אופנים בזה: (א) הפסקא "ועושי' בתוך העזרה גבולין כו" שייכת להלכה שלאח"ז ("כשבנין ההיכל והעזרה בונין באבנים גדולות כו"). (ב) התחלת ההלכה ("המנורה בדרום כו") שייכת להלכה שלפני⁸⁰. וכן מסתבר יותר, כי ענין זה הוא המשך וסיום פרטי המנורה והשולחן וכו' המבוארים בהלכה שלפני⁸⁰, ולאח"ז מתחיל דבר חדש, בהלכה חדשה — "ועושי' בתוך העזרה גבולין כו".

יג. ויהי רצון — כמדובר בארוכה בהתוועדויות שלפני⁸¹ — שע"י העסק ב"תורת הבית"⁸¹, עכ"פ באופן של שקלא וטריא, עכ"פ באופן ד"פיטטיא דאורייתא" (שע"ז איתא בירושלמי⁸² "פיטטיא דאורייתא

(73) תרומה כה, ח. (74) סהמ"צ מ"ע כ. (75) שיחה הנ"ל ס"י... (לעיל ע'...). (76) רמב"ם הלי' תמידין ומוספין פ"א (ירושלים תנש"א) ע"פ כת"י תימן. (77) יחזקאל מג, יב. (78) סוף ברכות. (79) ראה גם תו"מ חע"ח ע' 322. וש"נ. (80) וכ"ה ברמב"ם הוצאת קאפח (ירושלים תנש"א) ע"פ כת"י תימן. (81) יחזקאל מג, יב. (82) סוף ברכות. (77) הלכה ז.

טבין"), יקויים (כדברי המדרש⁸³) "ובשכר קרייתיה .. אני מעלה עליהם כאילו הם עוסקין בבנין הבית" וכלשון הכתוב⁸¹ "זאת תורת הבית" — ע"ד המבואר במדרש שם בדיוק לשון הכתוב⁸⁴ "זאת תורת העולה", שע"י קריאתה "מעלה אני עליכם כאילו אתם מקריבים קרבן עולה לפני".

וכמבואר במדרש שם, שמטעם זה צוה הקב"ה על יחזקאל הנביא "הגד את בית ישראל את הבית"⁸⁵, בשוללו את טענת יחזקאל בשאלתו "עד עכשו אנו נתונים בגולה בארץ שונאינו ואתה אומר לי לילך ולהודיע לישראל צורת הבית .. וכי יכולין הן לעשות",

אלא "אמר לו הקב"ה ליחזקאל, ובשביל שבני נתונים בגולה היא בנין ביתי בטל", ואדרבה — דוקא מפני שהבית חרב, צריך להקדים לעסוק בבנינו, ולא לדחותו לאחר זמן, ולכן צריך עוד בזמן הגלות לעסוק ב"תורת הבית",

ולמדוד "תורת הבית" צריך להיות באופן שסוכ"ס באים לידי הלכה פסוקה — כפי שנפסק בהלכות בית הבחירה ברמב"ם, ועד"ז בספרים אחרים שבהם מבוארים ענינים אלו בתור הלכה פסוקה,

ואזי יתקיימו "בשעתא חדא וברגעא חדא" — שהרי העבודה ד"דרא דעקבתא דמשיחא" היא עבודת התשובה⁸⁶, שהיא "בשעתא חדא וברגעא חדא"⁸⁷ — כל הפרטים שמונה הרמב"ם בסיום ספרו "יד החזקה"⁸⁸, "יעמוד מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצוות .. ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה וילחם מלחמות ה'" וינצח, ויבנה מקדש במקומו ויקבץ נדחי ישראל — שיקיימו כולם לפי סדר זה⁸⁹, אבל "בשעתא חדא וברגעא חדא", ובלשון הרמב"ם⁹⁰ — "סוף ישראל לעשות תשובה .. ומיד הן נגאלין", בגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו, ו"בשעתא חדא וברגעא חדא".

* * *

יד. נזכר לעיל (ס"ג) הפסוקי "ידבר עמים תחתינו ולאומים תחת רגלינו", שאומרים במזמור שלפני תקיעת שופר.

ולהעיר, שלכאורה אינו מובן מה שייכות פסוק זה, שמדובר בו אודות "עמים" ו"לאומים", לראש השנה: פסוק זה שייך יותר לחג

(83) תנחומא צו, יד. ועוד. (88) הלי מלכים ספי"א. (84) צו ו, ב. (89) ראה לקו"ש ח"ה ע' 149 הערה 151. (85) יחזקאל שם, יא. ועוד. (86) ראה תו"מ סה"מ אדר ע' צח ואילך. (90) הלי תשובה פ"ז ה"ה. (87) זח"א קכט, סע"א.

וכדאיאת בסדר אלי' זוטא¹²⁹ (כמובא במכתב שנכתב בקשר עם ימי הסליחות¹³⁰), ש"הי' דוד יודע שעתיד בית המקדש להיות חרב והקרבתו יהיו בטלים .. והי' דוד מצטער .. ואמר הקב"ה לדוד .. יעמדו לפני יחד באגודה אחת ויתוודו .. ואני אענה אותם", והקב"ה הראה זאת בעצמו, "כשליח ציבור שמתעטף בטליתו כו", כמסופר שם בארוכה,

ויתרה מזו — שבר"ה ויוהכ"פ (הנקרא ג"כ "ראש השנה"¹³¹) מוסיפים בני" בשעת תפלתם (ובזה גופא — בג' ראשונות, שהוספה בהן היא חידוש, כמבואר בפוסקים¹³²) "ויעשו כולם" דייקא, ע"ד "אתם נצבים היום כולכם"¹³³, למעלה מפרטים — משא"כ כפי שנמשך הענין ד"אגודה אחת" בגלוי לאח"ז, בחג הסוכות, שאז רק המצוה היא אחת, אבל קיומה בתור מצוה אחת היא ע"י צירוף ארבעה מינים שונים] אגודה אחת" (כלשון אלי' זוטא הנ"ל),

ונקודת הסיפור — שלאחר הסתלקות אדה"ז היו אצל הצ"צ כמה שאלות וענינים שרצה לברר אצל אדה"ז, ולמרות כל העצות שעשה כו', לא עלה בידו שיתגלה אליו אדה"ז.

עד שאירע פעם אחת, שבדרכו לתפלה [לא תפלת מנחה, אלא תפלת שחרית, דקיי"ל שאסור לאדם להתעסק בצרכיו כלל קודם התפלה¹³⁴, ובידו היו כבר הטלית והתפילין, ככל אריכות הסיפור שם], והי' זה יום היריד, ניגש אליו איש פשוט, וביקש ממנו הלוואה כדי שיוכל לקנות עגל על-מנת להשתכר לפרנסתו. ואמר לו הצ"צ שיתן לו את ההלוואה לאחר התפלה. לאחר שהלך ממנו והמשיך בדרכו, עלה בדעתו של הצ"צ שיתכן שהדבר נוגע לו לפרנסתו, וחזר לביתו, נטל משם רובלים אחדים ונתן לו. ולאח"ז, כשבא לביהכנ"ס — ראה את אדה"ז בפנים צהובות.

עד כאן — סיפור המעשה.

יח. ולכאורה אינו מובן:

בכל יום לפני התפלה — כפי שמביא אדה"ז בסידורו (ומזה הוכחה שענין זה שייך לכאו"א) — "נכון לומר .. הריני מקבל עלי מצות עשה של ואהבת לרעך כמוך".

והרי מצוה זו היא היסוד לכל עניני גמילות חסדים וצדקה, כמ"ש

(129) פכ"ג. (130) אג"ק חל"א ע' שיג (בהערה). (131) ראה יחזקאל מ, א ובפרש"י. (132) טור ובי" אור"ח סתקפ"ב. וש"נ. (133) ר"פ נצבים. (134) ראה שו"ע אדה"ז אור"ח ספ"ט ס"ד. וש"נ.

השבועי⁵¹, ובפרט ע"פ המבואר בדרושי ר"ה שבאוה"ת¹¹¹ שאחד הפירושים ב"בחדש השביעי" הוא מלשון שבועה ("משביעין אותו").

ועד"ז בנוגע לשאר הפירושים ב"משביעין אותו" (נוסף על הפירוש ד"משביעין" לשון שבועה), כפי שמבאר הצ"צ בהערותיו להתחלת ספר התניא (שכבר נדפסו) ד"ה ומשביעין אותו¹¹⁸ — שדוגמת פירושים אלו ישנם גם בכתוב "בחדש השביעי"¹¹⁹:

הפירוש ד"משביעין" מלשון שובע — בדוגמת פירוש המדרש¹²⁰ (שהובא בכ"מ בתורת החסידות¹²¹) על "בחדש השביעי", שהוא "חשובע בכל .. ברכות בתוכו כו";

והפירוש הפשוט ד"בחדש השביעי", שהוא (החודש שבו חל ר"ה — "בחדש השביעי באחד לחודש") שביעי במספר — בדוגמת הפירוש ד"משביעין" מלשון שבע, כמבואר בהערות הצ"צ שם בארוכה, ש"משביעין" הוא גם מלשון "שבע ביום הללתיך"¹²² (בחי' "שביעאה בשביעאה"¹²³).

וכאמור — מאמר זה נאמר בשייכות ליום הולדתו של הצ"צ, וזהו הקשר (נוסף על שאר הקשרים) בין הצ"צ לאדה"ו. וכידוע מסיפורי רבותינו נשיאנו (וכבר נדפס)¹²⁴, שכאשר נידון ענין הנשיאות, והצ"צ טען שישנו בנו של אדה"ו¹²⁵ וכו' — אמרו לו רבני החסידים, רבני חב"ד: "איש מזריע תחלה יולדת נקבה"¹²⁶ — זוהי בתו של אדה"ו; ולאח"ז "אשה מזרעת תחלה יולדת זכר"¹²⁶ — זהו אתם. ואז קיבל הצ"צ את הנשיאות.

יז. ובינתיים (בין הסיפור על אמירת המאמר בעת לידת הצ"צ, ובין הסיפור אודות קבלת הנשיאות) — ישנו סיפור נוסף (שגם הוא כבר נדפס)¹²⁷ מכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו אודות הקשר בין אדה"ו להצ"צ, הקשור גם עם ענין אהבת ישראל,

[שהוא ענין שהזמ"ג — כמדובר בארוכה בהתוועדות שלפנ"ז¹²⁸ שעתה צ"ל ענין זה ביתר שאת וביתר עז,

(117) ע' א'רפז ואילך.
 (118) קיצורים והערות לתניא ע' מה תקנד.
 וואילך. וראה גם תניא השלם לשם אות כ (ע' רמח. וש"נ.
 (119) ראה גם תניא השלם שם (ע' סא) הערה 138. וש"נ.
 (120) ויק"ר פכ"ט, ח.
 (121) אוה"ת שם. ועוד.
 (122) תהלים קיט, קסד.
 (123) זח"א מה, סע"א. ח"ב רס, סע"ב.
 וראה אוה"ת בהעלותך ע' תלב. יהל אור ע' תקנד.
 (124) ראה תו"מ — רשימת היומן ע' רמח. וש"נ.
 (125) הרה"ק ר' חיים אברהם.
 (126) ברכות ס, א. וש"נ.
 (127) סה"ש קיץ היש"ת ע' 98 ואילך.
 וראה סה"ש תש"ז ע' 97 ואילך. וש"נ. וראה גם תו"מ חפ"ג ס"ע 291. וש"נ.
 (128) שיחת ח"י אלול ס"ו... (לעיל ע' ..).

הסוכות וכו', אבל מה שייכותו לר"ה — שכל ענינו הוא "תמליכוני עליכם"⁹¹, וזהו כל עסקם של בני"ב ביום זה?

ובכן, יהי הביאור בשייכות פסוק זה לר"ה אשר יהי — הנה בנוגע לערב ר"ה, שבזה נכללים הימים הסמוכים לר"ה בכלל, ניתוסף ענין השייך ל"ידבר עמים תחתינו גו"⁹², אשר ע"פ תורת הבעש"ט⁹³ שמכל דבר שיהודי רואה או שומע עליו ללמוד הוראה בעבודת ה' — הרי בענין זה ודאי ישנה הוראה בעבודת ה':

כאשר יהודי שומע שהתאספו "עמים" ו"לאומים" מכל קצוי תבל, ויש אצלם קס"ד "לעוצו עצה"⁹⁴, עצה בלתי רצוי וכיו"ב — הרי הוא מחליט עוד קודם לכן ש"עוצו עצה ותופר דברו ולא יקום"⁹⁴, ואומר מיד שאינו זקוק ל"רכב" ול"סוסים", אלא רק לזה ש"בשם אלקינו נדגול"⁹⁵, "ואנחנו בשם הוי' נזכיר"⁹⁶, ואזי מתבטלת כל מציאותם.

— מכיון שנמצאים במציאות של טבע — יש צורך באחיזה בדרך הטבע, ולכן, לאחר ההחלטה הנ"ל, יש לעסוק ב"אשר תעשה"⁹⁷, ואזי חל ע"ז "וברכך הוי' אלקיך בכל אשר תעשה"⁹⁷;

אבל ברור הדבר שהתעסקות זו היא רק כדי להמשיך את הענין ("וברכך ה' אלקיך" — ברכה לשון המשכה⁹⁸), אבל הענין עצמו נפעל כבר קודם לכן ע"י "הקול קול יעקב"⁹⁹ — ההחלטה ש"עוצו עצה ותופר דברו ולא יקום, כי (דוקא) עמנו א-ל" (שהוא תוכן הענין ד"בשם אלקינו נדגול" ו"בשם הוי' נזכיר", כנ"ל) — המבטל לגמרי את "הידיים ידי עשו"⁹⁹.

וגם בנוגע לתביעה וטענה הנ"ל, שצ"ל גם התעסקות "בכל אשר תעשה" — הרי "הקול קול יעקב" פועל הצלחה גם בזה, שידעו מה לעשות, ושהפעולה שיעשו — תהי' בהצלחה רבה, עד להצלחה למעלה מדרך הטבע בטבע גופא.

טו. ומה שטוענים שהם נציגי כל מדינות העולם, פלוני בא מ"ברבריא" ופלוני מ"סרמטיא" (כלשון המדרש¹⁰⁰) וכו' — הנה "רבים אשר אתנו מאשר אותם"¹⁰¹, שהרי גם כאן ישנם נציגים מכל מדינות העולם [נוסף על אלו הנמצאים במדינות אחרות ומאזינים למדובר כאן,

(95) תהלים כ, ו.

(96) שם, ח.

(97) פ' ראה טו, יח.

(98) ראה תו"א מקץ לו, ג. ובכ"מ.

(99) תולדות כו, כב.

(100) שהש"ר פ"ב, ח (ב).

(101) מלכים-ב ו, טז.

(91) ר"ה טז, סע"א. וש"נ.

(92) הכוונה לעצרת הכללית השנתית של

האו"ם, שהתכנסה בימים אלו בניו-יארק (המח"ל).

(93) ראה כש"ט בהוספות סרכ"ג ואילך.

וש"נ (נעתק ב"היום יום" ט אייר).

(94) ישע"י ה, יו"ד.

שאף שבגשמיות נמצאים הם במקום אחר, הרי בענינים רוחניים מקום אינו מפסיק] — "מסרמטיא" ומ"ברבריא", מרוסיא הסובייטית ומפולין ומרומניא, וישנם גם בני"י הבאים מארץ־הקודש,

ונציגים אלה הם רבים יותר מנציגי אוה"ע, שהרי "מאן מלכי רבנן"¹⁰², היינו שכאשר יהודי, בכל מקום שהוא, אוהז בדרך התורה — הרי הוא המלך של כל המדינה שנמצא בה!

[בחיצוניות — הרי הוא מקבל ע"ע את מלכות המדינה, כמ"ש¹⁰³ "ודרשו את שלום העיר גו' כי בשלומה יהי לכם שלום"; אבל באמיתות ובפנימיות — הרי הוא הבעה"ב של המדינה, עוד יותר מהגויים שהתאספו].

וכאשר יחליטו כולם יחד אשר "עוצו עצה ותופר דברו ולא יקום כי עמנו אל", והחלטה זו תבוא לידי ביטוי באמירה בפה, ובאופן של שירה, המורה על כך שהענין כבר נעשה בפועל, עד שאפשר לומר עליו שירה, [על דבר שיהי' בעתיד — שייך ענין התפלה, נתינת תודה וכו' וכו'; אבל שירה — אין אומרים על העתיד, אלא רק על דבר שכבר הביא לידי שמחה בפועל, וכמ"ש¹⁰⁴ "וירא ישראל וגו'" (ככל המשך וסיום הכתוב), ורק לאח"ז — "אז ישיר גו'¹⁰⁵. ויתרה מזו ארז"ל¹⁰⁶ "אין אומרים שירה אלא על היין", היינו רק באופן שגם בענינים שבסוד באים לידי גילוי, שהוא ענינו של יין¹⁰⁷],

ובפרט שכאשר אומרים, ובאופן של שירה, פסוק בתורת אמת — הרי כן היא האמת,

וכמו־כן ודאי הדבר שכאו"א מהאומרים והשרים פסוק זה — הרי הוא מתכוון לזה באמת, שהרי "נצח ישראל לא ישקר"¹⁰⁸ (משא"כ אלו שאודותיהם נאמר¹⁰⁹ "פיהם דבר שוא", עם כל הפרטים שבדבר, וכפי שהדבר מתבטא גם בהלכה¹¹⁰),

ובפרט כשנמצאים במקום של תורה, שבו למד תורה נשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר במשך עשר שנים, ועד"ז מקום תפלה, שבו התפלל כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו במשך עשר שנים, ואם־כן ודאי הדבר שהאמירה והשירה היא באמת לאמיתו,

102) ראה גיטין סב, א. זח"ג רג, ב. 107) ראה עירובין סה, סע"א.
 103) ירמי' כט, ז.
 104) בשלח יד, ל"א.
 105) שם טו, א.
 106) ברכות לה, א.
 107) תהלים קמד, ח.
 108) שמואל"א טו, כט.
 109) ראה פסחים צא, א. רמב"ם הל' קרבן פסח פ"ה ה"ט. ועוד.
 110) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ע' עדר (נעתק ב"היום יום" ו אדר שני).

יומשך כן בפסק־דין למטה, עד למטה מעשרה טפחים, ובאופן ד"ידבר עמים תחתינו ולאומים תחת רגלנו" — לא שמתבטלת מציאותם לגמרי, שהרי בני"י צריכים ל"מלכים אומניך ושרותיהם מיניקותיך"¹¹⁰, "ועמדו זרים וראו צאנכם"¹¹¹ (כנ"ל ס"ג), אלא שלא יהי' באופן אחר ח"ו.

וכמדובר — מאחר שהאומרים זאת הם בני"י, והם אומרים זאת מצד היותם "אתם קרויין אדם"¹¹², שנקראים כן ע"ש "אדמה"¹¹¹ לעליון¹¹², יומשך כן עד עולם התחתון שאין תחתון למטה הימנו,

ויקריים כן בפועל — "עוצו עצה ותופר דברו ולא יקום כי עמנו אל", "והיתה להוי' המלוכה"¹¹³, בתור הכנה קרובה ל"תמליכוני עליכם" בער"ה, ועד "והיתה להוי' המלוכה" בביאת משיח צדקנו. [אח"כ אמר:

מסתמא ינגנו "עוצו עצה ותופר" כאן, ובכל מקום ששומעים את הדברים ע"י הטלפון, ואזי יומשך כן למטה מעשרה טפחים, ובחסד וברחמים ובטוב הנראה והנגלה, ובעגלא דידן.

כ"ק אדמו"ר שליט"א התחיל לנגן "עוצו עצה ותופר", ואח"כ הורה להאורחים מצרפת — שהם אלו השייכים לענין "האדרת והאמונה", שבו אומרים גם "המלוכה והממשלה לחי עולמים" — שינגנו "האדרת והאמונה".

אח"כ צוה לנגן "ניעט ניעט ניקאווא", ורמז לשרוק תוך כדי עידוד הנגינה].

* * *

טז. בהמשך להנזכר לעיל (בהמאמר¹¹⁴) שערב ראש השנה הוא יום הולדתו של הצ"צ — ישנם שני סיפורים שברצוני להזכיר כאן.

הסיפור הראשון¹¹⁵ — שבאותו ר"ה (שלאחרי לידת הצ"צ בער"ה) אמר אדמו"ר הזקן את המאמר שלאח"ז בא בכתב בג' הפרקים הראשונים של ספר התניא, והתחלת המאמר היתה "משביעין אותו תהי צדיק"¹¹⁶.

וזהו הקשר לזמן אמירת המאמר — בר"ה שהוא "בחודש

111) ישעי' יד, יד.
 112) ראה של"ה ג, רע"א. ועוד.
 113) עובדי' א, כא.
 114) פ"ה... (לעיל ע' ...).
 115) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ע' עדר (נעתק ב"היום יום" ו אדר שני).
 116) נדה ל, ב.